

**ÅRSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2016 ÖVER VERKSAMHETEN INOM
ESTLANDSSVENSKARNAS KULTURFÖRENING –
SVENSKA ODLINGENS VÄNNER (SOV)**

Styrelsen för Estlandssvenskarnas kulturförening – Svenska Odlingens Vänner avger härmed årsberättelse för verksamheten år 2016.

Styrelse, revisorer och valberedning

På årsmötet den 5 mars 2016 valdes följande funktionärer i föreningen

Styrelse		Vald till
Ordförande	Lars Rönnberg	2017
Vice ordförande	John-Evert Hamberg	2018
Sekreterare	Mattias Reinholdson	2017
Kassör	Eva Odenskiöld	2018
Ledamot	Majlis Lindroos	2018
Ledamot	Margareta Hammerman	2018
Ledamot	Lena Weesar	2017
Suppleant	Leif Strömfelt	2017
Suppleant	Nils Sjölund	2017
Revisor	Anna-Greta Ter-Borch	2017
Revisor	Gunilla Törnblom	2017
Revisorsuppleant	Göte Brunberg	2017
Valberedningen	Susanne Strömfelt (sammankallande)	2017
Ledamot	Kristian Gambo	2017
Ledamot	Annika Nylander	2017

Medlemmar och hedersmedlemmar

Per den 31 december 2016 hade föreningen 797 medlemmar i Sverige, varav 31 var familjemedlemmar. Av dessa har 37 inte betalat medlemsavgiften för 2016 men enligt stadgarna är de medlemmar även nästföljande två åren, dessa har inte hört av sig trots utbliven Kustbon nr 3 och 4.

Antalet medlemmar i utlandet var 63 (Estland 38, Finland 17, övriga länder 8). Antalet medlemmar både i Sverige och utomlands var 897 tillsammans. De som valt att inte vara medlemmar i SOV utan endast prenumerera på Kustbon var 35.

Bibliotek, arkiv, forskningsinstitut, ambassader, Kungahuset och övriga samarbetspartners både i Sverige och i utlandet var 34 stycken. Tidigare år har dessa räknats som medlemmar men fr.o.m. 2014 räknar vi dem för sig som stödjande medlemmar och samarbetspartners.

Under 2016 fick vi 30 nya medlemmar varav 6 från Finland och 34 har av sagt sig medlemskap på grund av hög ålder eller dödsfall.

Medlemmar som ej betalat medlemsavgiften för 2014, 2015 och 2016 var 14 stycken och räknas inte längre som medlemmar.

Kustbons fyra utgåvor har i genomsnitt distribuerats till 966 mottagare under året.

Föreningens hedersmedlemmar under 2016:

Sven Svärd (2001)

Ingeborg Gineman (2013) avled under 2016

Hedersmedlemmar i SONG (1998) som nu är hedersmedlemmar i SOV:

Einar Hamberg

Anna-Greta Heyman

Årsmötet

Föreningens årsmöte hölls lördagen den 5 mars 2016 i Estniska Huset, Stockholm. Till mötesordförande valdes Monika Ahlström.

Ett uppskattat föredrag hölls av Jörgen Hedman om hans forskning och kommande bok om svenskarna vid Rågervik.

Årsmötet avslutades traditionsenligt med att deltagarna stående sjöng Modersmålets sång.

Styrelsen

Styrelsemöten har under verksamhetsåret hållits tio gånger, varav ett möte var ett sk per capsulamöte.

För föreningens funktionärer har två träffar hållits, den 15 juni och 14 december då en lättare måltid serverades.

Större arrangemang och kunskapsspridning

Det forskas förvånansvärt mycket om estlandssvenskarna och SOV:s styrelse och Kustbons redaktion försöker fånga in de nya rönen.

Jörgen Hedman, som sedan länge är välbekant för estlandssvenskarna i allmänhet och Gammalsvenskby- och Runöbor i synnerhet, berättade på SOV:s årsmöte om sin kommande bok om svenskarna vid Rågervik. Särskilt de svenskar som bodde på fastlandet har en historia som är okänd. Flera tidigare svenska byar är idag helt försvunna.

På Historiska museet i Riga finns fem medeltida trästatyer från Runö, de äldsta föremålen från någon estlandssvensk bosättning. I oktober arrangerade SOV tillsammans med Runöföreningen en resa dit och museet gjorde en visning som lockade mer än 25 besökare från Sverige, Tallinn och universitetsstudenter från Riga. Det var kanske första gången sedan 1892, som några Runöättlingar kunde se statyerna. Den lettiska konsthistorikern Elita Grosmane gjorde för museibesökarna och Kustbons läsare en bedömning av konstverkens härkomst och den lutar mot att de flesta verken var beställda av någon med tysk bakgrund. Den tidigare bedömningen av den svenske konsthistorikern Sten Karling betonade den gotländska härkomsten. Rönen är viktiga eftersom de pekar på vem som ledde koloniseringsen av Runö på medeltiden.

Under ett par år har språkforskare från universiteten i Göteborg, Lund och Tartu studerat de estlandssvenska dialekterna i det så kallade ESST-projektet. SOV har hjälpt till med att boka in

estlandssvenskar, som fortfarande kan tala sin barndoms dialekter och sedan har forskarna ställt frågor till dem och spelat in deras röster i SOV:s lokaler.

I november hölls ett avslutande seminarium på Stockholms universitet där forskarna berättade om sina upptäckter. Det handlade om vokaler och tonfall, om ordföljer och diftonger och att man kan säga nej flera gånger i samma sats. Flera av forskarna ska publicera sig och Kustbon återkommer till rönen.

Under 2015 visades en kopia av Aibotapeten upp i Visby och Eskilstuna. Tapeten visar estlandssvenskarnas historia från medeltiden till flykten under andra världskriget och originalet finns i Aibolands museum i Hapsal. I januari och februari 2016 hängde tapeten i Eesti Maja i Stockholm. I huset arrangeras hela tiden möten med olika estniska föreningar och syftet med utställningen var att berätta för exilesterna om deras estlandssvenska ”grannar”. Några fler visningar är inte aktuella för närvarande och kopian har återlämnats till Museicentralen i Åbo, som äger den.

På våren visades den estnisk-finsk-tyska filmen Fäktaren vid ett par tillfällen i SOV:s lokal för slutna sällskap. Filmen utspelas i Hapsal och beskriver vardagen i Estland under Stalins sista år i livet.

Estlandssvenskarnas traditionella hembygd dag 2016

Estlandssvenskarnas traditionella hembygd dag 2016 hade temat Estlandssvensk musik och folklig dans och hölls i Ansgarskyrkan, Lidingö centrum, lördagen den 17 september. Efter inledande ord av ordförande Lars Rönnberg följde programmet med framförande av Aibokören under Helle Rosenbergs ledning, bildvisning från sommarens Estlandssvenska Sång- och Dansfest i Hapsal av Monica Ahlström och Gun Pella, sånger av bygdeskalden Ätsve Mats / Mats Ekman till ackompanjemang av cittror och dragspel, allsång till dragspel av Raul Targamaa, traditionell folkmusik från de estlandssvenska bygderna framfört på säckpipa och talharpa av Ain Haas och danser från Rågöarna av Rågöbornas danslag till dragspel av Endel och Hjalmar Enggrön. Dagen avslutades med Aibokören och gemensam sång av Modersmålets sång.

Under pausen serverades kaffe/te med smörgås och böcker fanns till försäljning.

Ett hundratal personer deltog i årets hembygd dag.

Övriga möten och arrangemang

Pubaftnar har arrangerats tre gånger under året: fredagen den 19 februari då SOV stod för underhållning och förtäring, fredagen den 3 juni då Ormsö hembygdsförening var arrangör samt fredagen den 14 oktober då Odensholms byalag arrangerade puben.

Adventskaffe för medlemmarna bjöds traditionsenligt den 1:a Adventssöndagen den 27 november. Glögg, lussekatter och pepparkakor serverades tillsammans med kaffe eller te.

Expeditionen

Expeditionens fasta öppettid onsdagar mellan klockan 10.00 och 14.00 har bemannats av arkivgruppen.

Under den tiden kan medlemmar, samarbetspartners, forskare och andra intresserade få service och information om SOV:s verksamhet samt information om de olika hembygdsföreningarna. För släktforskning och annan forskning om estlandssvenskarna finns dokument, foton, textilier samt

typiska föremål från svenskbygderna. Där finns också ett referensbibliotek med över 500 böcker, som även kan lånas hem. Samtliga nummer av tidningen Kustbon finns tillgängligt. Böcker, kartor och vykort finns till försäljning. Beställning av böcker via telefon, post och e-post tas om hand av arkivgruppen.

Lokalen på Roslagsgatan 57 kan hyras och bokas för olika sammankomster, men kan endast bokas för ett större sammanträde eller föreningsmöte i taget. Kalender för bokning finns på expeditionen.

Arkivgruppen

Ledamöter under 2016 har varit Margareta Hammerman, tillika Arkivgruppens representant i SOV:s styrelse och sammankallande, Lennart Marks, Sven Svärd, Tage Hammerman och Bo Nyman. Under året har nya medlemmar i Arkivgruppen tillkommit, Maj-Gun Öman, Leif Strömfelt och Anna Greta Ter-Borch, båda med anknytning till Runö samt Inger Söderlund med anknytning till Rickul. Tyvärr har arkivgruppen även i år mist en stor kraft och kunskapskälla i Ingeborg Gineman som avled i juli efter en längre period av sjukdom.

Gruppen träffas på onsdagar och ansvarar för expeditionens öppethållande, registrerar inkommet material samt sköter försäljningen av böcker, gamla nummer av Kustbon etc. En annan uppgift är att vårda arkivets föremål, textilier, fotosamlingar, dokument och tidningsklipp. Arkivgruppen har också tagit hand om ett stort antal besökare, främst släktforskare som söker sina kunskap om sina rötter i Estlands svenskbygd. Flera sverigeester har under året besökt arkivet för att söka kunskap om sina förfäders flykt till Sverige tillsammans med estlandssvenskarna. Studerande som skriver betygsuppsatser har också besökt arkivet. Under året har kansliet besökts av ca 1.600 personer, inräknat de som deltagit i seminarier, pubkvällar och andra möten.

Även i år har vi haft besök av dialekt- och språkforskarna från Lunds och Göteborgs universitet för en förnyad och kompletterande undersökning av de estlandssvenska dialekterna, vilka gjorde en delpresentation av vad de kommit fram till i sin forskning.

Arkivgruppen har fortsatt arbetet med att överföra alla kassetband och VHS videofilmer med gamla inspelningar till CD och DVD, målsättningen är att alla inspelningar ska bli digitaliserade. Inför den kommande hyreshöjningen av lokalerna har arkivgruppen påbörjat inventering av samlingarna och för att se vad som ska sparas eller skickas till andra arkiv, t ex Riksarkivet eller ULLMA . Arkivgruppen har gått igenom förrådet i Johannes skola och sorterat ut överexemplar av där förvarade böcker och tidningar, vilka en stor del var fuktskadade.

En annan stor del av arkivgruppens arbete har varit att sköta distributionen av bokbeställningar. Den 18 maj kunde föreningens "bibliotekarie" Tage Hammerman märka upp bok nummer 500 i föreningens bibliotek med böcker om estlandssvenskarna. Boken är egentligen ett särtryck ur den vetenskapliga serien Svio-Estonica, heter "Uppteckningar på bygdemål från Spithamn" och har som författare Edvin Lagman.

Alla böcker i föreningens bibliotek kan sökas på SOV:s hemsida och lånas när arkivgruppen sammanträder på onsdagarna.

SOV i sociala medier

Hemsidan

Föreningens hemsida www.estlandssvenskarna.org innehåller bakgrundsinformation om föreningen och estlandssvenskarna, aktuellt kalendarium, aktuella notiser om föreningens aktiviteter samt

kontaktuppgifter för SOV och SOVs styrelse och övriga estlandssvenska organisationer. Via hemsidan är det enkelt att klicka sig fram till föreningens sida där man kan beställa föreningens böcker och till SOVs stora bildarkiv. Det finns också möjlighet att skicka e-post till föreningen och styrelsen.

SOVs nyhetsbrev

26 nyhetsbrev har skickats ut till 547 prenumeranter i Sverige, Estland, Finland och USA. Nyhetsbrevet har snabbt kunnat nå ut till intresserade med nyheter som rör SOV och Estlandssvenskarna i Sverige i första hand. Prenumeration på nyhetsbrevet kan bl a göras via hemsidan och vid bokbeställningar.

SOV på Facebook

Under året har SOV även skaffat en sida på Facebook med adressen www.facebook.com/estlandssvenskarna/ Detta är ytterligare ett sätt för SOV att sprida kunskap om estlandssvenskarna, SOV etc.

Tidningen Kustbon

Det har inte varit några större problem att fylla Kustbon i år heller. Sammanlagt hade de fyra numren 152 sidor. Redaktionen försöker berätta något i varje nummer från varje estlandssvenskt bosättningsområde, men under året 2016 har det märkts att SOV:s arkivgrupp domineras av folk från Ormsö och Runö och det leder till fler artikeluppslag därifrån.

För att uppmärksamma den sovjetiska terrorn 1941 publicerades i aprilnumret ett par sensationella bilder från kampanjen på Ormsö inför valet den 12 januari 1941 och några privata brev, som tydligt visade att Ormsöborna ville berätta för sina släktingar i Sverige om vad som kunde hända.

I juni numret beskrevs ödet för några lärarfamiljer, som skulle deporteras till Sibirien i juli 1941.

Familjefäderna försvann österut medan barnen och mödrarna kunde återvända till Ormsö.

Kustbon har också kunnat redovisa hur ruinerna efter Magnushov på Ormsö mätts upp och godsets historia beskrevs i en artikelserie av Jonathan Lindström, som inleddes under året.

Den tredje sång- och dansfesten i Hapsal var huvudartikeln i oktobernumret av Kustbon och decembernumret handlade givetvis mycket om konstverken från Runö.

Den nya DNA-tekniken kan avslöja en del av estlandssvenskarnas bakgrund. Släktforskaren Göte Brunberg har i en artikel, publicerad i både Kustbon och Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad uppmanat estlandssvenskarna att ”topsa” sig för att se var deras släktingar finns.

Artikeln har väckt uppmärksamhet ibland annat Lääne Elu, lokaltidningen i Hapsal.

Ett liknande DNA-projekt har för övrigt redan startats för Gammalsvenskbybornas ättlingar, som 1781 tvingades lämna Dagö.

Lokalen på Roslagsgatan

Hysesavtalet för SOV:s lokal på Roslagsgatan 57 sades upp av hyresvärden, Brf Blåkråkan, under slutet på februari 2015 för omförhandling. Styrelsen beslöt att skriva på ett nytt ettårigt hyresavtal, med automatisk förlängning på ytterligare ett år, som kom att börja gälla från 1 december 2016. Hyresnivån på det nya avtalet är väsentligen högre än det tidigare hyresavtalet.

Samarbete mellan SOV och närliggande föreningar och institutioner

Samarbetet fortsatte med de estlandssvenska hembygdsföreningarna under 2016; framförallt med planeringen av hembygdsgården, och pubkvällarna.

Estlandssvenskarnas kulturförening SOV upprätthåller nära och löpande kontakter med följande organisationer och institutioner i Estland: Aibolands museum i Hapsal, Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning i Estland, S:t Mikael's församling i Tallinn med det Estlandssvenska kyrkomuseet samt SOV i Estland.

SOV ingår i Baltiska samarbetsgruppen som består av Letternas Riksförbund i Sverige (ZLA), Litauiska Föreningen i Sverige, Svensk – Lettiska Föreningen samt Sverigesternas Riksförbund (REL). Baltiska samarbetsgruppen ordnar bl.a. den Baltiska dagen som i år firades i september på Hersby hembygdsgård i Sollentuna. Under året har möten hållits för att planera ett gemensamt firande av de baltiska staternas 100-års jubileum 2018.

Under sommaren 2016 genomfördes den tredje estlandssvenska sång- och dansfestivalen i Hapsal. De två festivalerna som genomförts efter 1991 har arrangerats av Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning. Festivalens genomförande uppskattades mycket av både publik och deltagare och visar på estlandssvenskarnas goda förmåga att förvalta kulturarvet i en modern tid och omgivning.

Avslutning

Styrelsen vill framföra ett varmt tack till alla som på olika sätt bidragit till SOV:s verksamheter under året. Särskilt vill vi tacka er som träget hjälpt till på expeditionen, i arkivet, med utställningar, med vår tidning och vid våra olika aktiviteter. Utan ett hängivet och oegennyttigt arbete kan en förening som SOV inte överleva. Slutligen ett stort tack till alla er som har deltagit i våra program och aktiviteter. Utan ett aktivt engagemang från medlemmarnas sida är det svårt för en förening som SOV att leva vidare och i olika sammanhang både företräda estlandssvenskarna och söka bevara estlandssvenskarnas folkliga kultur.

Resultaträkningar

	<i>2016</i>	<i>2015</i>
Intäkter		
Medlemsavgifter/Prenumerationer	322 281	325 456
Kansliet	140 061	253 561
Finansiella intäkter	<u>15 942</u>	<u>8 886</u>
Summa intäkter	478 284	587 903
Kostnader		
Lokalkostnader	-125 453	-127 030
Kustbon	-198 658	-246 926
Kontorskostnader	-46 909	-63 984
Övriga kostnader	<u>-141 732</u>	<u>-98 011</u>
Summa kostnader	-512 752	-535 951
Årets resultat	-34 468	51 952

Balansräkningar

	<i>2016-12-31</i>	<i>2015-12-31</i>
Tillgångar		
Inventarier	0	0
Aktier	326 922	183 814
Fonder	447 077	396 687
Förutbetalda kostnader	75 723	39 962
Kassa och bank	<u>342 232</u>	<u>574 187</u>
Summa tillgångar	1 191 954	1 194 650
Skulder och eget kapital		
Ingående eget kapital	915 480	863 528
Fondkapital från Hans och Lydia		
Pöhls minnesfond	117 994	117 994
Estlandsvenska kulturfonden	42 717	-
Årets resultat	<u>-34 468</u>	<u>51 952</u>
Summa eget kapital	1 041 723	1 033 474
Avsättningar		
Reservation för digitalisering av bildarkiv	23 501	23 501
Skulder		
Leverantörsskulder	32 393	48 773
Förutbetalda intäkter	91 720	86 085
Övriga kortfristiga skulder	<u>2 617</u>	<u>2 817</u>
Summa skulder	126 730	137 675
Summa eget kapital och skulder	1 191 954	1 194 650

Stockholm den 15 februari 2017

Lars Rönberg
Ordförande

John-Evert Hamberg

Margareta Hammerman

Majlis Lindroos

Eva Odenskiöld

Mattias Reinholdson

Lena Weesar